

Universitetet
i Stavanger

**DAGUR SVEINN RUNÓLFSSON (KANDIDATNUMMER
8009)**

VEILEDER: LEIF SELSTAD

Hvorfor oppsøker folk vulkanturisme og er det etisk forsvarlig?

Bacheloroppgave, 2024

Reiselivsledelse

Norges hotellhøgskole

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Antall ord: 8154

Forord

Jeg vil gjerne takke min veileder for hjelp underveis i oppgaven og for å ha bidratt med å komme frem til en problemstilling som jeg kunne skrive om. Mitt mål var å skrive noe om Island og turismen og da ble vi enige på at det var veldig naturlig å skrive noe om vulkanturisme. Jeg takker også foreldrene mine som ga meg utrolig mye støtte og hjelp underveis som gjorde at jeg kunne lage en fullstendig oppgave.

Sammendrag

I denne oppgaven skal jeg se nærmere på å finne ut om utvikling av vulkanturisme med etisk grunnlag kan bidra til at de vanligste måtene å oppsøke denne type turisme er bærekraftige. Oppgavedelingen er på fire kapitler som skal forklare de forskjellige typer for turisme som mest hører til i vulkanturismen med teorier og eksempler, og ved å lese igjennom flere bøker og egne erfaringer fra både meg og andre aktive vulkanturister skal jeg drøfte hvordan nåværende utvikling har bidratt til å forbedre sikkerheten og det etiske grunnlaget for vulkanturisme. I tillegg for drøftingen vil jeg bruke dokumentanalyse og kvalitativ metode til å samle inn informasjon fra flere valide kilder og sammenligne dem for å skape et grunnlag. Jeg vil hovedsakelig ha teorier fra de to mest vanlige gruppene av turister som oppsøker vulkanturismen ha det som grunnlag til konklusjonen av analysen og drøfting.

Det viser seg at utviklingen av vulkanturisme, hvis den fortsetter sånn som fleste reiselivsbedrifter og nasjoner driver med det, at det kan vise seg at for mørk turisme og adventure turisme så kan vulkanturisme i fleste land og eksempler være bærekraftig og etisk forsvarlig. Denne utviklingen blir ikke påtvunget, men viser grunnlag til at hvis etikken er grunnen til utvikling, så vil destinasjonene kunne være bærekraftige og etiske også være inspirasjon til både flere destinasjoner innen vulkanturisme, men også for andre typer av turisme.

Innhold

Forord.....	i
Sammendrag	ii
Figurliste	iv
1.0 Innledning (m/problemstilling).....	1
2.0 Teori og litteratur	2
2.1 Hva er vulkanturisme?.....	2
2.2 Dark og Adventure tourism.....	6
2.2.1 Dark Tourism	6
2.2.2 Adventure Tourism	9
2.3 Etikk i turismen.....	11
3.0 Metode	15
3.1 Kvalitativ metode.....	15
3.2 Dokumentanalyse	16
4.0 Analyse og drøfting.....	17
4.1 Bærekraftig reiseliv	17
4.2 Utvikling av vulkanturisme	19
4.3 Sikker turisme.....	21
4.4 Etisk utvikling	22
5.0 Konklusjon.....	25
5.1 Hvorfor oppsøker folk vulkanturisme?.....	25
5.2 Kan vulkanturisme være etisk forsvarlig?.....	26
6.0 Litteraturliste.....	28

Figurliste

Figur 1. Plog Model of Tourism, 2023. (https://tourismteacher.com/mass-tourism/).....	9
Figur 2. FNs Bærekraftsmål, 2014. (https://www.norad.no/om-bistand/dette-er-fns-barekraftsmal/barekraftsmalene/)	14

1.0 Innledning

Det jeg vil oppnå med denne oppgaver er å kunne definere hva form for turisme vulkanturismen ligger under og begrunne hvorfor det kan evt. være flere varianter av dette, om det enten er en form for adventure turisme hvor folk oppsøker en viss euforisk og adrenalin preget opplevelse, eller om det kan være en form for dark turisme hvor folk er mest interesserte i å se ødeleggelsen som et vulkanutbrudd har forårsaket. Begge disse formene for turisme har sine positive og negative sider når vi skal drive med det i sammenheng med vulkanturisme og i denne oppgaven skal jeg ved bruk av teorier plassere disse i henhold til sin sammenheng av vulkanturisme. I turismen er det viktig å være etisk forsvarlig og tenke bærekraftig når vi skal utvikle. Viktigheten av å tenke bærekraftig er med å sikre langsiktigheten av en attraksjon og det vil være relevant for alle inkluderte stakeholdere og myndigheter å bidra med å være etisk korrekte og dette skal jeg i denne oppgaven finne ut hvorfor det er viktig og bruke det som grunnlag til hvordan vulkanturismen kan utvikles på en etisk forsvarlig måte og hva det har å si for de individene som oppsøker vulkanturisme og drøfte hvilke tiltak som kan bli tatt for å sørge for at dette skal både kunne være relevant og dermed bli en mer populær form for turisme. Teksten er satt opp slik at den skal være lett å lese igjennom med tydelige merkinger på hva som er temaet til hvert kapittel.

2.0 Teori og litteratur

2.1 Hva er vulkanturisme?

Vulkaner, ofte beskrevet som spektakulære eksemplarer av naturlig endring, er et naturfenomen som har tatt sin plass i verden av turisme. Unikt landskap og som regel oppsøkt av folk som bare vil oppleve, men også dem som vil ha spenning. Vulkanturisme er en form for turisme hvor folk kan søke tilnærmeværelse av vulkaner. Motivasjonene for denne type turisme kommer fra alle slags grupper av folk og er ikke begrenset til bare dem som er interesserte i vulkaner. Noen av de mest vanlige turistene for denne type turisme vil være:

- Eventyrere og de som søker spenning
- Forskere og studenter
- Turgåere og fjellklatrere
- Fotografer

Vulkanturisme og geotermisk turismer går for det meste hånd i hånd. Her har vi som regel de samme type turistene og de reiser til disse destinasjonene som regel for samme grunn. De søker som regel etter aktiv lava, Geysir, varme kilder og pyroklastisk utbrudd. Disse skjer som regel på de samme natur områdene og det vil være sted som Yellowstone National Park og Geysir i Island (Erfurt-Cooper & Cooper, 2010, s. 209-210). Grunnet såpass stor fasinasjon av vulkaner rundt verden så har det blitt en ganske stør økning i populariteten til vulkanturismen i det siste. Vi har sett mye utvikling av vulkanturismen på grunn av det. For mange land så kan vulkanturisme være et stort bidrag til økonomien til det tilhørende landet.

Vulkanturismen på Island har økt særlig igjennom moderne tid. Turismen der utvikles mye innenfor økoturisme med hval safari og adventure turisme. Det mest populære innen geoturisme på Island, og nok den mest kjente opplevelsen og destinasjonen landet har å by på kalles for «The Golden Circle». Dette er en rundtur som går innen mange forskjellige geologiske destinasjoner og de mest kjente vil da være Gullfoss, Geysir og Þingvellir. Disse områdene er preget av ekstrem natur og vakker natur, natur som har blitt dannet av bevegelse fra jordens tektoniske plater (Erfurt-Cooper & Cooper, 2010, s. 211-212). Fra år 2020 til 2024 har vi også opplevet mye aktivitet på Reykjanes, med nye vulkaner på en del av landet som har vært inaktiv i mange hundre år. Fagradalsfjall og Sundhnúkagígaröðin har hatt 4 utbrudd siden desember 2023 (Parks et al., 2024). Denne utviklingen har bidratt mye for turismen dersom plasseringen av alle de vulkanutbruddene har vært mellom Keflavik, den internasjonale flyplassen, og Reykjavik, hovedstaten. Dette har gjort det utrolig enkelt for folk å reise innom vulkanen enten før de drar til hotellet sitt eller rett før de skal fly fra Island. Reykjanes har derimot mye historie med vulkaner. Nøyaktig hvor det nord amerikanske kontinentet og det europeiske kontinentet møter hverandre, Reykjanes skagen er en halvøy som er enklest sammenlignet med overflaten av månen. Som en ørken med ingen tre og liv, det eneste som kunne gjort naturen mer ekstrem er disse vulkanutbruddene. Halvøya er også en verdenskjent geoturisme destinasjon for her hører nemlig «The Blue Lagoon» til. Vannet som er opp til 40 grader celsius, kommer fra det tettliggende kraftverket som tar dampen fra varme kilder og generer elektrisitet. Vannet som kommer ut i den blå lagunen er varmet sjøvann og har blitt omtalt til å ha helbredelige krefter som skal kunne kurere visse sykdommer som psoriasis. Den blå lagunen har hotell, restaurant og direkte transport fra

flyplassen som gjør denne destinasjonen til en av de mest kjente, vulkanturisme destinasjonene noensinne (Clatworthy, 2024).

Med det mest typiske destinasjonene innen vulkanturisme kan den kjennes som både adventure turisme, men også dark turisme. Mange av disse vulkanene kan være svært vanskelige å komme seg til mens noen er som å gå en liten tur. Noen av vulkanene har også gjort mye skade igjennom historien hvor enkelte utbrudd har bidratt til at flere tusen folk dør eller at hjem og natur blir ødelagt. Dette kan være bidragende i å øke interessen for mange for denne type turisme. En av de mest populære vulkanene å besøke i verden er for eksempel Vesuvius og byen Pompeii i Italia. Vesuvius er blitt en verdenskjent vulkan grunnet ødeleggelsen av Pompeii (Erfurt-Cooper & Cooper, 2010, s. 7-10). Dette utbruddet og skadene som var årsaket er nok den mest kjente form av vulkanturisme og dark turisme i lag. I Pompeii har det blitt oppdaget hulrom som dannes etter å ha blitt fanget av pyroklastisk strømning, noe som var så skadende at når det traff på et menneske, ble deres likning bevart til og med etter at alt organisk materiale hadde dekomponert. Disse hulrommene ble fylt med flytende gips og dermed kan man se nøyaktig hvordan folket av Pompeii døde for rundt 2000 år siden (Hohenhaus, 2024). Mange turister oppsøker dette nemlig fordi det er nok ingen annen plass i verden hvor du kan få sett etterligninger av døde folk.

På Island finnes det en stor liste med aktive og inaktive vulkaner som mange folk velger å reise til, spesielt nå de siste årene med gjenopplivingen av vulkanene på Reykjanes skagen. Islands geologiske aktivitet er pågående og vekker dermed mye interesse for folk som oppsøker ekstrem natur. Her kan du oppleve det meste av vulkanturisme, det er vulkaner du kan klatre, ta en heis ned til bunnen, utforske hva som har blitt ødelagt og til og med, hvis du

er heldig, kan du se et aktivt vulkanutbrudd. Vulkanutbruddet som vekket nok mest interesse for Island var utbruddet av Eyjafjallajökull i 2010. Dette utbruddet var nok ikke bare skadelig for islandske beboere, men også for store deler av resten av verden. Askeskyene var nok til å stoppe nærmest all lufttrafikk igjennom Europa i lengre tider og kostet mange bedrifter. På internasjonal basis var dette grunnlaget for økning av turisme til Island, et land som allerede var på en vei opp i økning av besøkende, og bidrog til langvarigheten av denne toppen, men her finnes det nemlig vulkanutbrudd som også kan kobles til dark turisme (Wiig, 2019).

Vestmannaeyjar har satt sin plass i verden av vulkanturisme. Øyene, som bare en av dem er bebodd av rundt 4000 mennesker, er 16 øyer som har alle blitt dannet av vulkanutbrudd. Den nyeste øyen er Surtsey, som kom til verden i 1963. Dette utbruddet er en av verdens mest dokumenterte undervanns vulkanutbruddene og vekker interessene til flere forskere og turister hvert år. Heimaey, som er den bebodde øyen, er rundt 13 kvadrat kilometer har 2 vulkaner på seg. Den ene av disse er Helgafell og den andre er Eldfell. Utbruddet av Eldfell i Heimaey, Vestmannaeyjar i året 1973 ga beboere en sans for alvorligheten og viset hvor skadelig bare de minste vulkanutbruddene kan være. Midt på natten dannet det en 1.5km sprekk og begynte å øse ut lava over store deler av den lille bygden. Folk måtte rømme fra husene sine og etterlate alle eiendelene sine. Rundt 400 hus tilhørende det som var då en befolkning av rundt 5000 folk ble dekket fullstendig av lava og aske. Dette utbruddet kjennes ofte som Islands Pompeii, men heldigvis omkom ingen, men ikke alle fikk returnere til hjemmene sine. Asken og lavaen dekket til rundt 1/3 av bygden og ødela mye mer. Aske dekket hele bygden og krevde store mengder mannekraft til å fjernes. Nå i dag er rundt 14 hus som ble dekket til av lava blitt gravd ut og et museum bygget rundt dem som heter Eldheimar. Her kan du se veggene av husene, med det eneste som overlevde av møbler og

malerier enda hengende på de samme plassene de gjorde for 50 år siden (Hohenhaus, Heimaey, 2024) (Erfurt-Cooper & Cooper, 2010, s. 217-218). Her også er dette et godt eksempel av noe man ikke kan oppleve andre deler i verden og gjør destinasjonen dermed unik og noe man ikke vil gå glipp av. Øya gir tegn til å være en perfekt destinasjon til geoturisme og den nye interessen for vulkanene på Reykjanes kan bidra til at Vestmannaeyjar sine vulkaner blir en enda større attraksjon i fremtiden.

Særligheten av slik turisme kan for turisten selv være en identitetsskapende fortelling. Turisten vil ofte referere til hendelser og fascinasjoner og forteller om sine reiser til å beskrive hvem de er. Det kan derfor tenkes at vulkanturisme er en form for turisme som folk oppsøker for å finne mer ut om seg selv. De er ute etter det ekstraordinære til å kunne koble seg selv til og fortelle andre om. I dag er det mye enklere å reise overalt, men å ha noe som er nesten bare ditt eller din interesse er noe som kan bidra til å gi deg din identitet som å drive med fjellklatring og.

2.2 Dark og Adventure tourism.

2.2.1 Dark Tourism

Dark Turisme eller mørk turisme er en form for turisme som byr på opplevelser og attraksjoner til plasser hvor viktige eller store mengder folk har dødd. Denne turismen er en form for nisje turisme og er meget populær for mange turister. Som regel preges disse stedene av veldig rik historie som folk er selv interesserte i, og derfor er det interessant for dem å faktisk kunne være på det stedet for seg selv. I verden finnes det store mengder med mørk turisme destinasjoner. Noen av de mest populære av disse ville vært konsentrasjonsleiren

Auschwitz og Ground Zero i New York, særlig destinasjoner som er blitt en del av historien. Begge disse destinasjonene gir deg innspill både i historien som er knyttet til stedet, men også i dødsfallene som skjedde der. I henhold til vulkanturisme så er som nevnt Pompeii nok den viktigste og mest historiske destinasjonen, og ikke heller nødvendigvis bare fordi at det var en vulkan som årsaket dødsfallene, men heller fordi at du kan se likningene av de avdøde. Dette er på samme grunnlag til at folk drar til Auschwitz for å se på eiendeler og hår fra dem som ble myrdet der (Tarlow, 2004, s. 47-48).

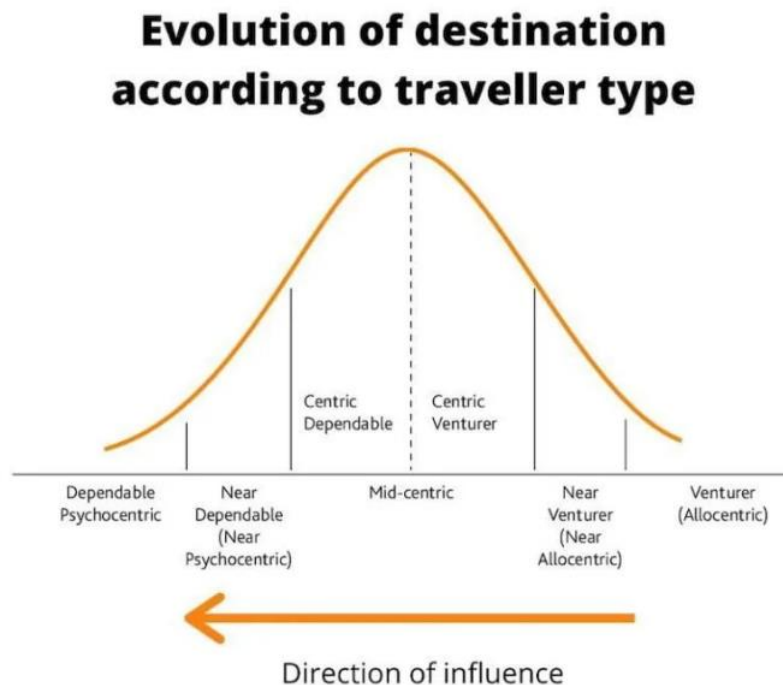
Med det, kommer også en av de største grunnene til at mørk turisme ikke alltid får det gode ordet, og det er det etiske grunnlaget. Hvor riktig og ordentlig kan det virkelig være å betale store summer for å reise til en plass hvor folk ble myrdet? Kan man virkelig si at man har etisk grunnlag nok til å være på slike plasser og ta bilder? I flere tilfeller dukker det opp på sosiale medier etiske dilemmaer som viser folk dansende på holocaust minner og smilende enten når de besøker Auschwitz eller ser på navneskiltene til de tusenvis som ble drept 11. September 2001 (Isalska, 2021). En stor del av poenget med mange av destinasjonene som er blitt mørk turisme destinasjoner er at de skal hjelpe oss å huske fortiden. Vi må kunne gjenoppleve og vite hva som førte til så dødelige hendelser til å kunne unngå å repetere dem, og det må man ha respekt for. Respekt for de som mistet livet sitt og være takknemlig at noen faktisk vil ta vare på disse plassene og vise dem frem.

Mange destinasjoner som nødvendigvis ikke er tydelig mørk turisme, kan likevel ofte bli plassert under samme kategori. Dette kan være sted som Eiffel Tower som har høge tall med selvmord. Destinasjonen behøver dermed ikke å være noe som historisk alltid har vært knyttet død, men kan også være noe som i nyere tid har blitt kjent på grunn av nemlig det. Et

veldig godt eksempel på dette ville vært The Golden Gate bridge i California, hvor titalls folk begår selvmord årlig, og tiltak har blitt gjort mot dette med å endre på utseendet til store deler av brua med å henge opp nett slik at folk ikke kan hoppe. Denne destinasjonen har blitt en typisk mørk turisme destinasjon på grunn av dette (Hohenhaus, Dark tourism and bridges, 2020). Flere begrunnelser sier at folk oppsøker mørk turisme med viljen til å oppleve noe som bare er annerledes, men også kan det være empati eller å vise respekt til historien.

Mørk turisme stikker seg nokså mye ut fra lignende typer av turisme som adventure turisme, grunnet mangel på teorier som kan gjelde for mørk turisme. Mange teorier som allerede er fastslått for vanlig turisme oversettes ikke så lett til mørk turisme og her er det hovedsakelig snakk om en teori for å beskrive fenomenet. En modell som blir brukt for å plassere forskjellige typer av turisme på et spekter er Plog modellen (se figur 1). Plog modellen er lagd for å finne ut hvilke destinasjoner, verdensdeler eller typer av turisme som er mest enkle og tilrettelagde for turister (Tarlow, 2004, s. 53). På den allosentriske siden har vi turisten som er mest avhengig av påliteligheten av reisen sin. Det skal utrolig mye til for å ha en påvirkning på deres variabel og dette kan være destinasjoner som hel inklusive resort og hoteller eller land som er trygge for turister. Mørk turisme passer ikke altfor godt inn her fordi selv om at attraksjonen kan være trygg i fleste tilfeller, så er dette noe som ikke er ønskelig av folk som bare skal reise og ha det rolig, disse turistene er veldig sjeldent ute etter å «finne seg selv». På den andre siden av spekteret har vi det psykosentriske aspektet, og der finner vi de som krever en euforisk opplevelse eller noe som kan gi de adrenalin. Typisk for dette vil være destinasjoner som ikke kan garantere din sikkerhet. Om det er å klatre et høgt fjell som mange har omkommet av å prøve seg på, eller reise til land hvor din sikkerhet ikke er garantert og du umulig kan vite hva som kan skje med deg og de rundt deg. Dette er nok

litt ekstremt for fleste mørk turisme attraksjoner, men noen av de kan plasseres der som katakombene i Paris eller Afghanistan.

Figur 1. Plog Model of Tourism, 2023. (<https://tourismteacher.com/mass-tourism/>)

2.2.2 Adventure Tourism

På den psykosentriske siden av Plog modellen har vi nemlig de turistene som er ute etter noe mer og ofte oppsøker noe som kan gi dem adrenalin, og en av de mer kjente typer av turisme for det er Adventure Tourism. Hvis du er en som velger å reise til plasser hvor du kan klatre i fjell, hoppe i fallskjerm, hoppe i strikk eller å dra på river rafting da plasserer du deg på den psykosentriske siden. Det å oppleve en slags adrenalin rush eller spenning er som

regel grunnene til at mange oppsøker adventure turisme destinasjoner. Det å hoppe i fallskjerm eller strikk og kjenner at du er rett og slett på grensen av hva som er menneskelig er en opplevelse som gir enkelte folk full fornøyelse. Det kan også være å dra til land med litt mer ekstrem natur som New Zealand eller Island, hvor du kan gå lange fjellturer og være en del av naturen, og der kommer koblingen til vulkanturismen (Shephard & Evans, 2004). Hvis vi tar Island for eksempel, så er hovedsakelig all vulkanturisme en form for adventure turisme. Gjennom historien har det ikke vært noe særlig med vulkanutbrudd (som også kan vekke interesse for turister) som har gjort skade for mennesker. Interessen for å kunne komme seg nærme og oppleve jordens krefter er nok det som vekker mest interesse her, nærmest en form for geoturisme. Her finner folk en sans for eksplorasjon og oppdagelse, men selvfølgelig kommer det helt an på hvem som opplever hva.

Det kan være ekstrem risiko i Adventure Tourism, og i dette tilfellet med vulkanturisme så kan det også være noe som blir en større del av sammenhengen med disse to. I 2019 omkom 22 etter et vulkanutbrudd i White Island, New Zealand (Lardies, 2023). Vulkanutbruddet var uventet og kom som et sjokk for turistene og de som drev destinasjonen. Dette kan bli mer normalt dersom store deler av Adventure Tourism krever at du fraskriver mye av dine rettigheter før du hopper i fallskjerm eller klatrer Mount Everest. Dette er direkte på grunn av at destinasjonene er så uforutsigbare og potensielt farlige at de som driver destinasjonen umulig kan sikre ditt liv igjennom hele opplevelsen.

Det som er mest omtalt for adventure turisme er bærekraft og masseturisme som er det som mest sannsynlig kommer til å påvirke utviklingen av adventure turisme. Tiltak som blir tatt for å jobbe for å forbedre dette blir da å få stakeholdere til å skifte synspunkt og heller velge

destinasjoner som ikke plages av masseturisme. Dette kan hjelpe med å spre interessen for selve turismen og få det til flere deler av verden. I Asia har det særlig vært mye økning av dette etter pandemien. Spredningen av dette vil også gjøre at folk kan reise i off-season tider og fortsatt kunne få den opplevelsen de er ute etter. Endringer i hvordan destinasjonene og attraksjonene blir markedsført kommer også til å bidra med å forbedre problemet. Å bruke markedsføring til å informere om hvorfor det er bedre å reise til en bærekraftig attraksjon vil også gjøre at de vil velge en bærekraftig transport måte til å komme seg frem. Markedsføring som også inkluderer informasjon om klimaendringer, kan være nyttig å vise frem (Weissmann, 2024). Poenget her er å spre den informasjonen om at adventure turisme kan være for alle. Det trenger ikke alltid å være den mest utrolig adrenalin induserende opplevelsen som du kan tenke deg, men heller bare det å reise for å kunne være i naturen. Gå turer langs elver eller fjell og bare å ta inn så mye av det naturen har å gi som mulig.

2.3 Etikk i turismen.

Etikk i turismen er et viktig hovedpunkt spesielt innen våre bærekrafts mål. Vi er nødt til å forstå og bruke bærekrafts målene og våre etiske retningslinjer. I naturbasert turisme må vi ha en sans for hvordan vi påvirker naturen. Vi må ikke være et hinder for at naturen ikke kan ivaretas og gjøre skade for den. Det mest vanlige er at vi selv er grunnen til at naturen blir skadet og ødelagt når en destinasjon blir dekket i søppel og forurenset, eller når gress, trer og busker blir ødelagt fordi altfor mange ferdes der samtidig. Ofte er de negative innvirkningene av turisme på naturen utilsiktet (Lovelock & Lovelock, 2013, s. 203). Lovelock (2013) skriver om 4 teologiske teorier til å beskrive hva turisten oppnår med en reise. Disse er Utilitarianism, Hedonisme, Egoisme og Virtue ethics. Utilitarianism, eller

utilitarisme sier at oppnåelsen av glede og bekjempelse av smertefulle opplevelser er grunnlaget på utilitarisme. Dette er et grunnlag på hva de fleste vil ut fra sin opplevelse som turist, men deres sterke meninger mot det onde kan være ulempen her. Det å kreve at alt er perfekt blir nokså urealistisk i mange tilfeller og særlig når det kommer til attraksjoner som baseres på noe som ikke nødvendigvis er bærekraftig. Jakt og dyreparker er eksempler på hva en utilitaristisk turist kjemper imot. Det å være rettferdig og sosialt akseptabelt er kravet til en slik turist, og nok et veldig godt grunnlag på hvordan du skal tilrettelegge utviklingen av en attraksjon. Hedonisme vil være det samme som vi snakket om i henhold til det folk ønsker utfra sin opplevelse av mørk turisme og adventure turisme altså å gjøre noe som gir deg selv fornøyelse, Egoisme er kun relevant for selve individet. En slik turist kommer ikke til å bry seg og bærekraftighet og etikken og kommer heller ikke til å gjøre noe for å endre på det, med mindre det er relevant for dem selv. Handlinger som gjør nytte og økt glede for dem er deres hoved interesse. Virtue Ethics eller dydsetikk er hovedsakelig to punkter som beskriver og det er enten mennesket i seg selv eller alle andre. Dydsetikk er brukt for å finne ut at ingen er like og alle har sine egne meninger, men det kommer helt an på selve individet. Hver tolkning vil være unik angående personen (Lovelock & Lovelock, 2013, s. 23-26).

En av de viktigste hjelpemidlene til oss når vi skal utvikle eller gjøre attraksjoner bærekraftige er å bruke FNs 17 bærekrafts-mål (se figur 2). Bærekraftsmålene baseres på FNs tusenårsmål som er et mål som ledere fra hele verden ble enige om å utrydde sult og fattigdom. Tusenårsmålene er mer en retningslinje for hva verden burde alltid være bevisst på og en måte for å samle flere nasjoner til å bidra til det samme målet. De 17 bærekraftsmålene går litt mer i dybden på tusenårsmålene og for god grunn. Her er det ikke bare å utrydde sult og fattigdom, men også punkter som går innom å beskytte liv på land og gjøre bruk av

økosystemer mer bærekraftige. Ta vare på livet i havet og å gjøre byer mer bærekraftige samt utvikling av infrastruktur og å skape økonomisk vekst (United Nations, 2024). Disse punktene er utrolig viktige og vil kunne bidra til at våres bruk av turisme og utviklinger av mørk turisme og adventure turisme vulkan destinasjoner er bærekraftige, bidrar til å skape jobber og vekke oppmerksomhet for hvordan vi kan ta vare på våres egen natur, selv om at den blir brukt.

Bærekraftig utvikling av selve destinasjonen er som regel hoveddel i det å danne en bærekraftig turisme. Å forsøke å finne frem til problemer og jobbe med å gjøre det slik at de ikke blir et hinder for naturen både nå og i fremtiden, er en sikker måte å bevare området og destinasjonen, og her må fokuset ikke bare være å få destinasjonen sin etikk til å stemme for enhver hendelse, hvis det ikke er i grunnen etikk som hovedpunktet, så vil destinasjonen ikke kunne være bærekraftig. Å drive med bærekraftig økoturisme kan regnes som løsningen på mange av innvirkningene som økt turisme har på å bidra til skade på naturen (Larsen, 2023). Vi må ha respekt for landet og respekt for den lokale kulturen. Å holde de besøkende informerte til hvordan de kan følge regler og kulturelle normer har stor betydning på hvor aksepterende lokalbefolkningen kan være til utviklingen av turismen og det kommer rett og slett an på det av at vi må være respektfulle. Hvis det er regler på at du må kle deg en viss måte på et tempel eller religiøs plass, då er det noe man må følge og vi som vil utvikle vulkanturismen må ta hensyn til dette hvis det lar seg være at et vulkanutbrudd blir sett på som noe hellig og dermed ikke et tilgjengelig område for alle. I Bali har det vært hendelser hvor myndighetene må midlertidig stenge fjelltopper og vulkaner som er hellige grunnet uvitenhet av turistene (Reid, 2023). Slike problemer med både myndigheter og lokalbefolkningen er verdt å unngå og må tas i hensyn ved utviklingsprosesser.

Figur 2. FNs Bærekraftsmål, 2014. (<https://www.norad.no/om-bistand/dette-er-fns-barekraftsmal/barekraftsmalene/>)

En annen måte å kunne tenke på et dilemma som en destinasjon som kanskje ikke bør være tilgjengelig for turismen er å se for seg om det som blir gjort er det rette for de som er relatert til destinasjonen. En destinasjon som SeaWorld er en verdenskjent og populær attraksjon, men den er ikke etisk på den måten av at hvis du reiser og betaler penger for å se på dette, da kan du være med å bidra til at denne destinasjonen og andre like kan utvikles og ha enda større påvirkning på dyrene og naturen, men en skikkelig etisk retningslinje som ville vært med i utviklingen av destinasjonen, ville gjort at en slik destinasjon ikke fins (Hackett, 2016). Etikk i turismen sier at vi må behandle alle likt, og jobbe mot utviklingen av noe som ikke er rett i stedet for å være en tilskuer og ikke bidra med å jobbe mot det. Siden etikken i turismen går veldig mye ut på ethvert individ og deres egne meninger og tolkninger av hva som er rett eller galt, så vil det være krevende å få alle med på ett lag og jobbe sammen for å oppnå ett enkelt mål. Etikk er ikke nødvendigvis et universalt språk som alle nasjoner og

reiselivsbedrifter kan forstå på samme måte, men når vi skal ta hensyn til etikken i turismen, om det vil være for å utvikle en ny destinasjon eller gjøre en allerede eksisterende attraksjon til noe som følger retningslinjene og er bærekraftig, så må vi se på teoriene og følge dem så godt vi bare kan. FNs 17 bærekrafts-mål skal teoretisk sett være grunnlaget og regelboken for hva vi alltid skal ha i bakhodet.

3.0 Metode

3.1 Kvalitativ metode.

Kvalitativ metode er data innsamling som generelt er preget av innholdet, direkte motsatt av kvantitativ metode som fokuserer mest på mengde data samlet. Kvalitativ data går mer i dybden og gir mer mulighet for sammenligning av stoff og litteratur. Dataen er presis. Selv om at vi som regel uansett tenker at oppsummert data kan bli beskrevet som, «de fleste skal» eller «dem vi snakket med sa som regel at» noe som er naturlig å gjøre, så går det derimot ikke til å si at telling er grunnlaget for dataen samlet. Tall i analysen er ikke en del av kvalitativ metode. Med kvalitativ metode går vi mer i dybden på ulike spørsmål. I denne oppgaven så bruker jeg det til å kunne lese stoffet gitt og drøfte en konklusjon til problemstillingen, noe som er mer logisk enn å spørre frem til hva folk selv mener og tenker om problemstillingen. Her kan vi bruke stoffet og det som allerede er blitt forsket på til å bidra til konkluderingen av problemstillingen. Så er stoffet også noe som alltid har vært nært meg og noe jeg selv har opplevd flere ganger. Arbeidsprosessen i kvalitativ metode i et forskningsprosjekt vil ofte gjøre at fasene i prosessen glir over hverandre. Desto mer data samlet, jo mer drøfting på problemstillingen må regnes med (Repstad, 1998). Innenfor

kvalitativ metode er det også analysemetoder som vi kan bruke til å forbedre forskningsresultatet. Med triangulering kan vi validere funnene våre og bekrefte dem ved å sammenligne og kryssvalidere det med lik data fra flere kilder. Utføringen av dette skjer trinnvis, og det gjennomgår prosessen fra valg av datainnsamlingsmetode, til å tolke og konkludere resultatet (Abbadia, 2023).

3.2 Dokumentanalyse

I kvalitativ metode er det dokumentanalyse som er bakgrunnen på sammenligning av ditt eget prosjekt mot andre prosjekter. Beskrivelser og forklaringer vil være nødvendig for forskeren og leseren til å komme frem til en konklusjon. Dokumentanalyse regnes som egen tolkning på data og dermed også aktuelt med å sammenligne med både kvalitativ og kvantitativ data, men i dette tilfelle er det kvalitativ data som er grunnlag. Dokumentanalyse som datainnsamling blir også hovedsakelig data samlet inn fra kilder, på samme måte som intervjuutskrifter er data og dermed grunnlaget for forskningen (Andersen, 2008). Det viktigste vil bare være å holde seg innenfor det som er relevant og ikke lese for dypt i dataen gitt. Jeg vil gå igjennom akademiske artikler, tidligere forskninger og rapporter til å hjelpe til å konkludere oppgaven, sammen med de viktigste teoriene som jeg selv har tatt frem. Dette blir teorier som er standarder innenfor utviklingen av turisme innenfor gitt tema og vil bidra med å lage retningslinjer for både utviklingen av vulkanturisme, men også for selve forskningen.

4.0 Analyse og drøfting

4.1 Bærekraftig reiseliv

Dagens norm hos fleste nye og utviklende destinasjoner er det å drive med bærekraftig turisme. Retningslinjene innen bærekraftig turisme er noe som blir mer en standard for attraksjoner og driften bak dem og dette skal også gjelde utviklingen av vulkanturisme. Generelt er det flere nyttige utviklinger som nå gjelder bærekraftig reiseliv og mange av disse bør vi ta hensyn til når vi skal fokusere på bærekraft. Med vulkanturisme som grunnlag så er et av de viktigste punktene her bevaring av natur og miljø. Det er 4 hovedområder her og de er;

1. Kulturell rikdom.
2. Landskapets fysiske og visuelle integritet.
3. Biologisk mangfold.
4. Rent miljø og ressurseffektivitet.

Disse punktene er sammen med å gi oss retningslinjer på hvordan vi kan ha respekt og grunnlag til å bevare naturen og miljøet. I tillegg må vi ta hensyn til kulturen dersom det ofte er koblet til naturen og miljø. Vi må ha respekt for kulturen til området, særlig som en reiselivsbedrift, støtte utvikling som allerede er i gang på destinasjonen og ha kontroll og bidra nærområdet med håndtering av avfall og ikke øke dette ved å være en del av reiselivet til den destinasjonen (Lange & Kalvik, 2018).

I både mørk turisme og adventure turisme kan det være grunnlag for utvikling av å gjøre destinasjonen bærekraftig. Eldheimar, som en mørk turisme museum som viser frem skadene som vulkaner kan begå på landskap og kultur, er nok en av de bedre eksemplene på hvordan man på en etisk og bærekraftig måte kan vise frem historien og ivareta den. Området rundt blir ekstremt godt sikret for å minimalisere faren for besøkende, men også uten å skade selve attraksjonen som er da husene som blir vist frem. Denne attraksjonen kan heller ikke være et grunnlag som alle andre attraksjoner bør replisere siden den er unik på sin egen måte. Det at utbruddet skjedde for bare 51 år siden gjør det veldig sjarmerende å kunne vise tilbake i nær fortid for generasjoner som enda er i live, noe som de kan se på som en slags «blast to the past». Heller var det ingen som omkom, det gjør at området er ikke en gravplass eller minnesmerke for en familie. Dette er ikke bare Islands Pompeii, men også en simplere opplevelse av det. Uskyldig, familievennlig og et veldig godt eksempel på bærekraftig hedonistisk turisme.

Pompeii er som sagt en stor attraksjon innen mørk turisme og med teologiske teorier kan beskrives som det motsatte av Eldheimar. Nemlig det at Eldheimar oppleves som en hedonistisk attraksjon, så kan Pompeii gå under det som utilitaristiske turister jobber imot. Det er også dermed problematisk at denne destinasjonen som nå har blitt så stor viser for mye til døden og ødeleggelsen av naturen. Hvorfor kan ikke destinasjonen bli utilgjengelig og ikke noe som folk kan få lov til å ta bilder av og spre rundt på internett? I Pompeii sitt tilfelle så har de ikke det at generasjoner som opplevde denne katastrofen er enda i live i dag og dermed er det mye enklere å vise frem hvor folk døde og gjøre det lett tilgjengelig for alle. Vi må tenke intuitivt og se på det store bildet. Destinasjonen er ikke kun kjent for sin mørke turisme faktor, aldeles ikke, men heller for ivaretakelsen av historien (Hohenhaus, Pompeii, 2024).

Det er vår bærekraftig utvikling for Pompeii. Vulkanturismen og bærekraftig/etisk utvikling kan gå hånd i hånd og med noen få tilfeller kun være farlig for besøkende, men det er og bør være kun på deres egne ønsker. På ingen annen måte kan du oppleve noe så naturlig ekstremt som en vulkan som enten har gjort noe som å skape mer land eller skade landsbyer og for mange er det ikke bare en egoistisk vilje til å utforske, men også en hedonistisk opplevelse.

4.2 Utvikling av vulkanturisme

Med en økende interesse for vulkanturisme i nyheter og på sosiale medier så kan vi anta at større pågang for denne turismen kommer også til å kreve mer utvikling. Utfra det etiske og bærekraftige synspunktet så må vi ta hensyn til at ikke all utvikling av destinasjoner som er sentrert rundt vulkanturisme kan være relevant. Selv om at vulkanturisme kan bli gjort på en måte som krever at naturen rundt blir endret på og lokale befolkningen må være rundt slik turisme i hverdagen, så er kanskje det ikke alltid det rette alternativet. Økt turisme kan alltid bidra til økt økonomi i nærområdet og det er en bærekraftig utvikling, men det å måtte bygge et museum eller parkeringsplasser, rett og slett å utvide selve området som vulkanutbruddet har berørt, så kan vi også forsøke å utvikle destinasjonen som en turistattraksjon, men en som ikke krever noe form for utbygging. Hvis det heller blir gjort på den måten av at reisende kan få en guidet tur rundt et krater eller det berørte området, eller bare å få et kart over hvilke steder kan være mest verdt å se apropos utsikter og minnesmerker. En slik utvikling kan være svaret på hvordan utvikling av vulkanturisme kan bli gjort på en mer bærekraftig måte som også tar hensyn til lokal befolkning, uten for mye avhengighet på lokal forankring.

Utviklingen av nye vulkanutbrudd som Fagradalsfjall og Sundhnúkagígaröðin på Island til en turistattraksjon vil kunne bli gjort på denne nye måten. Området er stort og øde, men er preget av ekstrem unik natur. Landskap som kan minne på utseende av månens overflate. Plasseringen av disse vulkanene er rett mellom Keflavík, den internasjonale flyplassen og Reykjavík. Dette gjør at adkomsten til disse vulkanene er mulig for hver eneste turist som kommer til landet via fly. Guidet tur til vulkanene kan da bli utført på veien til hotellet i Reykjavik for de fleste, og som en fantastisk introduksjon på hvordan naturen er, noe som mange ikke opplever av å bare være i hovedstaten. Dette er ikke bare en enkel og grei måte å kunne vise dette frem, men også en bærekraftig måte å fortsette å kunne drive med vulkanturisme.

En annen måte på hvordan utviklingen kan være bærekraftig, særlig på nærmiljøet og befolkning vil være å gjøre destinasjoner mer tilrettelagte for turisme, altså å utvikle destinasjon uansett om det kan være skadelig for natur eller slikt, for å unngå at folk ferdes på områder som ikke er sikret og skader naturen mer enn det som er nødvendig. Å ha søppelbøtter, parkering og toaletter på et lokale eller ved parkeringsplassen gjør at du som driver en reiselivsbedrift unngår det at folk kaster søppel i naturen eller kjører på mose og grus og legger igjen stygge kjerreveier på natur som ikke tåler det. Å utbygge for å unngå skader er stadig bærekraftig og vil bidra til å utvikle destinasjonen til å være mer tilrettelagd og enklere å øke mengde besøkende. Det å lage destinasjoner som allerede er en attraksjon på sin egen måte som økoturisme destinasjoner til mer tilrettelagde sted for turister med parkering og toalett, vil også kunne bidra til økonomien til nærmiljøet. Å lage parkeringsplasser og å drive en attraksjon vil kunne vi jobber til lokal befolkningen og dermed gjøre det enklere for reiselivsbedriften å inkludere lokal befolkningen i hvordan det

er best å tematisere destinasjonen til noe som minner mer på historien til området eller hvordan det best er mulig å bevare naturen.

4.3 Sikker turisme

En av de viktigste punktene å ta hensyn til med tanke på utvikling av bærekraftigheten av vulkanturisme for både mørk turisme og adventure turisme, er sikkerheten av selve turisten. Som nevnt, døde 22 folk i utbruddet på White Island i New Zealand, og det er noe som absolutt ikke burde kunne gjentas for vulkanturismen. Selv om at vulkanutbruddene er uforutsigbare og vanskelige å determinere hvor det kommer til å skje, så må vi kunne avgrense hvilke områder som er trygge og hvilke som ikke bør ferdes på. White Island utbruddet var også en ulykke som aldri burde ha skjedd. Når ulykken ble undersøkt fant de ut at de som drev destinasjonen hadde ignorert tydelige tegn på økt vulkansk aktivitet på området, og sendt inn båter med turister uansett. Whakaari Management Limited, firmaet som eier øya og driver turismen der, fikk bot på 4.57 millioner NZD, noe som tilsvarer rundt 30 millioner norske kroner, til å betale familiene til ofrene (Mao, 2019).

I dag er det ingen som får lov til å drive turisme der, men det trenger ikke å være standard for fremtiden av øya og slik turisme. White Island er et krevende eksemplar dersom hele øya i grunn er bare et stort pyroklastisk vulkan, men det betyr ikke at all turisme for vulkanen bør utelukkes. Det å tilby båtturer rundt øya og informere om historien der, som nå har potensial til å bli mer mørk turisme rettet historie, kan være enkel nok måte å holde attraksjonen i live. Det kan tenkes at det er samme grunnen til at Hawaii aldri dør ut for den vanlige mørk turisme interesserte vulkanturisten. Øya har stor historie med hus som har blitt dekket til av vulkaner og folk som har dødd av det, men det er stadig ingenting som tyder på at Hawaii

ikke lenger kan være en vulkanturistisk øy (Hawaiian Volcano Observatory, 1997). Her kan vi regne med at utviklingen av mørk turisme i henhold til vulkanturisme kan bare bidra til økningen av turisme til disse destinasjonene, og gjenopplive dem til nyere utvikling, så lenge sikkerheten av turisten er standarden bak operasjonen. Det å begrense er det å sikre, i dette tilfellet. Antakeligvis vil flere folk få oppleve en destinasjon bare begrenset, i stedet for å ikke kunne oppleve den i det hele tatt. Det å faktisk gjøre noe tilgjengelig kan også bidra med å redusere risikoen av at folk som ferdes på områdene uten lov og dermed redusere risikoen av at de faktisk skader seg selv på det.

4.4 Etisk utvikling

Hvis vi utvikler destinasjoner til å være tilgjengelige for turister uansett historien bak attraksjonen, om det er fasinasjon døden eller historie, så må det være etisk utvikling. Vi må kunne representere stedet på en så respektfull måte som mulig og jobbe tett sammen med lokal befolkningen. Etisk utvikling av mørk turisme er nok det vanskeligste i henhold til utviklingen i forhold til adventure turisme, hvor de største negative underliggende punktene bak det er ødeleggelse av naturen, noe som selve vulkanutbruddet garantert kommer til å ødelegge mer av, mens mørk turisme utviklingen kan ha større påvirkning på hvordan etikken trer kraft. Hvis vi ser for oss at noen har mistet et familiemedlem i en ulykke på grunn av enten en naturkatastrofe eller på grunn av en bedrift som var forsømmelig og forårsaket døden til familiemedlemmet og flere andre, ville du da at den plassen hvor ulykken skjedde ble om til en attraksjon hvor flere hundre til tusen folk besøkte årlig fordi de har stor fasinasjon for døden? Et slikt etisk dilemma er ulempen med mørk turisme, men vi må også ta hensyn til at vi ikke er ansvarlige for slike uforutsigbare hendelser, med mindre det er gjort

forsømmelig slik det var med White Island utbruddet. Etikken er en del av vulkanturisme, men det er for krevende å ha det som grunnlaget til utviklingen.

Noe som har blitt mer ønskelig av lokalbefolkning for reiselivsbedrifter som driver guidet tur eller en attraksjon i deres land, er å ha turistopplæring og bevisstgjøring før de besøker. Med en verden med så mange forskjellige kulturer så er det garantert at noen ikke oppfører seg på samme måte som alle andre og motsatt. Det vil alltid være noen kultur standarder som ikke kan oversettes til alle andre kulturer og dermed vil det være nødvendig for å bevisstgjøre besøkende, slik at deres tilstedeværelse ikke hetser for lokalbefolkningen. Ofte vil slik opplæring være nyttig i land hvor mange turister fra en nasjon kan bli forventet og det å unngå at de flokker seg sammen og unngår fullstendig å oppføre seg på en respektfull måte og i verste tilfeller bryte lover vil være nok grunnlag til å måtte tvinge det til videre utvikling av turismen. Nå har det for eksempel blitt sperret flere deler i byen Kyoto i Japan, fordi det er blitt for stor økning i turister som kommer der for å fotografere bare noen få severdigheter som utøvere som kler seg i kimono eller en gate som viser en butikk og Mt. Fuji i bakgrunnen. Det har vært tilfeller hvor turister ferdes på private tomter og ødelegger natur og infrastruktur for å få tak i disse bildene, og nå trer Japan inn. Nå vil du kunne få bot for å ferdes på private gater og daglige sperrer på mengde besøkende har blitt satt opp på Mt. Fuji (Berg, 2024). Dette kan virke som litt ekstrem metode å løse dette problemet på, men ofte så er det det som er nødvendig for å reparere relasjoner mellom bedrift og lokalbefolkningen eller selve naturen. Et slikt tilfelle har også skjedd på Island et par ganger, hvor den mest kjente var stengingen av Fjaðrárgljúfur etter økt mengde turister grunnet en video som ble publisert av Justin Bieber i 2015. Dalen måtte stenges på grunn av at stiene og naturen som gjør opp vakkerheten av destinasjonen ikke kunne håndtere mengde besøkende og var under

risiko for permanent ødeleggelse, noe som kan ha blitt veldig frustrerende for noen som skulle reise bare for å besøke denne destinasjonen. Også for å forhindre videre ødeleggelse og bidra til å kunne holde slike attraksjoner gående, ble det innført betalt parkering for alle besøkende og ikke bare på Fjaðrárgljúfur, men også de fleste andre slike natur attraksjoner på øya (Owen, 2019). For å videre sikre at slik natur ikke blir skadet så kan det innføres en slags rotasjon på hvilke destinasjoner som får være åpne på hvilke tidspunkt. Det vil gjøre at naturen får tid til å puste og friskes opp og dermed også redusere mengde folk, søppel og krav på infrastruktur. Det eneste problemet der vil være å håndheve det at folk ikke holder seg til der når de ikke har lov, og det må da gjøres uten å sette opp gjerder og lukke for stier og sånt. Et nytt hjelpemiddel som er i utvikling for modernisering av turisme destinasjoner kan bidra her og det er økt bruk av teknologi i turismen. GPS (Global Positioning System) er brukt til å bruke data som kommer fra en telefon eller klokke for å posisjonere et individ på et avgrenset område. Med denne dataen blir det plassert en prikk på et kart som kalles for Heatmap, og på det kartet vil de da vises hvor fleste besøkende holder seg til, hvilke ruter de tar og hvor det er mest pågang på enkelte steder (Kulyk & Sossa, 2018). Med dette vil vi kunne danne et bilde som viser hvilke områder av en vulkan har mest pågang og hvordan det påvirker naturen. Det vil gjøre det enklere å vite hvilke steder som bør sperres av og endres i rotasjonen som kan bli skap til å spre mengde besøkende utover flere attraksjoner. Heatmap vil også kunne brukes som et hjelpemiddel til ledelsen av en destinasjon til å kunne samle inn data på om en ny introduksjon av en plass du kan kjøpe mat eller parkere bil har bidratt til å øke mengde besøkende, eller om det bare var unødvendige kostnader. Digitalisering av skilt som forteller historie kan også bli brukt i vulkanturismen fordi vi kan sleppe å plassere store skilt på flere språk rundt omkring et område. Vi kan heller tilby en digital guide som med GPS vil kunne

fortelle deg nøyaktig historien på den plassen du står på der og då. Her er det mulighet for større utvikling og nye ideer for hvordan natur kan bli bevart og med eksempler fra faktiske utviklinger rundt verden, noe som kan brukes som inspirasjon til utvikling av vulkanturismen.

5.0 Konklusjon

5.1 Hvorfor oppsøker folk vulkanturisme?

Det å ville oppsøke vulkanturisme vil være en annerledes grunn for ethvert individ, men gjennom teori har vi bekreftet at gjennom eget etisk grunnlag og interessen for vulkaner så kan man dele fleste grunner opp i grupper av turister. Ved bruk av kvalitativ metode, egen erfaring og dokumentanalyser har jeg drøftet rundt temaet og kommet til en konklusjon. I vulkanturisme så finnes det jo flere forskjellige nivåer på hvor trygge eller farlige området kan være. Mye av dette er da grunnen til at vulkanturisme kan være interessant for en større gruppe med turister som jeg kom frem til med bruk av Plogs modell av turismen, og jeg kan også definere hvilke typer folk liker best å oppsøke dette. Her kan det fås alt i fra folk som bare liker å gå i naturen, folk som er interesserte i geologi eller folk som vil føle at de er under en viss risiko av å være i nærheten av en aktiv vulkan. Enkelte vil også finne grunnlag til å oppsøke dette i historien. Veldig ofte er det mye historie bak vulkanene og det vekker interesse. For mange så vil en slik opplevelse, spesielt hvis det er noe som ikke i det hele tatt er lik eller normal natur fra den delen av verden dem er i fra, være en opplevelse som kan best beskrives som en euforisk opplevelse. Noe som mange vil synes kan gi dem en følelse av økt selvtillit. Så har vi også en annen gruppe med turister som også kan ha stor interesse for vulkanturismen og det er mørk turisme. Mørk turisme utviklingen innenfor vulkanturismen

har vist seg til å virke på flere forskjellige måter, dersom den vanlige mørk turisme turist kan ha flere forskjellige grunner til å oppsøke mørk turisme. Dette kan være på grunn av en følelse for tilhørighet eller personlig refleksjon. Vulkanturisme trekker til seg et stort spekter med folk med forskjellige nysgjerrigheter. Vulkanturismen og mørk turisme kan gå veldig hånd i hånd og med destinasjoner som Eldheimar og Pompeii, så vet vi hvordan det kan gjøre på et fornuftig vis, og med hendelsen i White Island så kan vi også se for oss hvordan det kan virke krevende å finne etisk grunnlag til at vulkanturisme kan bli en større del av mørk turisme

5.2 Kan vulkanturisme være etisk forsvarlig?

Utviklingen av mørk turisme og adventure turisme for vulkanturismens skyld har som sagt mange positive punkter, men begge ender opp på det samme spørsmålet og det er om utviklingen av disse fenomenene kan i det hele tatt være etisk forsvarlig. Jeg ser at etikken er grunnlag for fremtiden i turisme bransjen, spesielt med hjelpemidler som FNs Bærekraftsmål og det er noe vi bør følge, ikke bare med tanke på utviklingen av nye og eksisterende attraksjoner, men også når vi drøfter om det. Alle har sine egne etiske synspunkt og vil derfor ikke være enige med alle tiltak som blir gjort til forbedringer. Med etisk utvikling innenfor de rammene som er nevnt i analyse og drøfting, skal vulkanturismen kunne utvikles til å være etisk forsvarlig og ikke bare gjøre det trygt for de som skal besøke en utrygg vulkan, men også i det store bildet med inkludering av lokalbefolkningen og å bruke bærekraftsmålene til retningslinjer for nemlig dette. Med økt etisk grunnlag i vulkanturisme vil man kunne sikre langsiktigheten av dette. Vulkanturismen skal kunne gjøres til noe som alle skal kunne nyte, være nyttig for utvikling av infrastruktur og økonomien for den tilhørende nasjonen og å

bidra til ivaretagelse av naturen og økosystemet. Å støtte lokale kulturen kan også gi muligheter for flere jobber og økt økonomisk inntekt via turisme. En destinasjon som ender opp med å bli populære kan gjøre at flere andre attraksjoner rundt også øker i popularitet. Med økt popularitet må vi også ha etisk ledelse, noen som er ansvarlige for konsekvenser av mulige skader som kan bli påført på natur og miljø, og markedsføringen av destinasjonen vil kunne hjelpe med det. En etisk ledelse skal kunne markedsføre destinasjonen på den måten av at hvis det er regler for hvordan det er påbudt å opptre i et land som har en vulkanturisme destinasjon, så vil de besøkende være informerte om det og de etiske grunnene for det også. Dette vil være veldig viktig for den lokale samhandlingen og kan dermed gi økt støtte til lokale næringer og bedrifter. Man må også alltid være åpne for tilbakemeldinger og kritikk og ha villigheten til å måtte endre på hvordan vårt etisk grunnlag er bygd opp. Tilbakemeldinger fra besøkende vil gi oss muligheten til å direkte forstå hva hvert individ mener selv. Både mørk turisme og adventure turisme har sine plasser i vulkanturisme spekteret og begge skal med den korrekte utføringen kunne være etisk forsvarlige å drive med.

6.0 Litteraturliste

Abbadia, J. (2023, 10. august). *Hva er triangulering i forskning? Veien til pålitelige funn.*

<https://mindthegraph.com/blog/nb/hva-er-triangulering-i-forskning/>

Andersen, G. (2008). *Dokumentanalyse*. <https://holbergprize.org/nb/holbergprisen-i-skolen/dokumentanalyse>

Berg, B. (2024, 8. mai). *Popular Japan Attractions Restrict Visitors in Effort to Curb Bad Tourist Behaviour*. <https://www.afar.com/magazine/japan-to-limit-tourists-in-kyotos-gion-district-and-mt-fuji>

Clatworthy, B. (2024, 8. februar). *What you need to know about volcano tourism in Iceland*. <https://www.nationalgeographic.com/travel/article/what-to-know-volcano-tourism-in-iceland>

Erfurt-Cooper, P., & Cooper, M. (2010). Volcano & geothermal tourism.

Shephard, G., & Evans, S. (2004). Adventure tourism. *Niche Tourism*.

Hackett, J. (2016, 17. mars). *SeaWorld Ends Controversial Captive Breeding of Killer Whales*. <https://www.scientificamerican.com/article/seaworld-ends-controversial-captive-breeding-of-killer-whales/>

Hawaiian Volcano Observatory. (1997, 6. juni). *Volcano Watch - Kilauea is the nation's most deadly volcano*. <https://www.usgs.gov/news/volcano-watch-kilauea-nations-most-deadly-volcano>

- Hohenhaus, P. (2020, 29. juli). *Dark tourism and bridges*. <https://blog.dark-tourism.com/dark-tourism-and-bridges/>
- Hohenhaus, P. (2024). *Heimaey*. <https://www.dark-tourism.com/index.php/iceland-north-atlantic/15-countries/individual-chapters/634-heimaey>
- Hohenhaus, P. (2024). *Pompeii*. <https://www.dark-tourism.com/index.php/italy/15-countries/individual-chapters/492-pompeii>
- Isalska, A. (2021, 28. januar). *How to visit dark tourism destinations in an ethical way*. <https://www.lonelyplanet.com/articles/ethical-dark-tourism>
- Kulyk, V., & Sossa, R. (2018, 31. januar). *Determining the tourist attractive regions by GIS analysis using heatmaps*.
- Lange, O. R., & Kalvik, I. (2018). *Reiseliv*. https://reiseliv.portfolio.no/read_container/2213485c-e92e-42fd-bded-e07ff906004d
- Lardies, G. (2023, 11. juli). *Volcano tourist disaster trial hears White Island owners put profits before safety*. <https://www.theguardian.com/world/2023/jul/11/volcano-tourist-disaster-trial-hears-white-island-owners-put-profits-before-safety>
- Larsen, F. (2023, 9. mars). *Hva er bærekraftig utvikling?* <https://www.ssb.no/baerekraftsmaalene/artikler/hva-er-baerekraftig-utvikling>
- Lovelock, B., & Lovelock, K. M. (2013). Anthropocentrism and ecocentrism. *The Ethics of Tourism*.

- Mao, F. (2019, 1. mars). *White Island volcano: Tour operators ordered to pay millions to victims*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-68443402>
- Norad. (2014, 25 september). *FNs Bærekraftsmål*. [Figur].
<https://www.norad.no/om-bistand/dette-er-fns-barekraftsmal/barekraftsmalene>
- Owen, E. (2019, 25. mars). *One of Iceland's Most Beautiful Places Is Now Closed to Tourists*. <https://thepointsguy.com/news/iceland-canyon-region-closed/>
- Parks, M., Sigmundsson, F., Barsotti, S., Geirsson, H., Vogfjörð, K. S., Ófeigsson, B., & Einarsson, P. (2024, 26. februar). *Volcano-tectonic activity on the Reykjanes Peninsula since 2019: Overview and associated hazards*.
<https://en.vedur.is/volcanoes/fagradalsfjall-eruption/>
- Reid, S. (2023, 23. august). *Straight to the source: What's really going on with Bali's hiking ban?* <https://adventure.com/bali-hiking-ban-mount-batur-indonesia/>
- Repstad, P. (1998). *Mellom nærhet og distanse: kvalitative metoder i samfunnsfag* (3.utg.). Universitetsforlaget.
- Stainton, H. (2023, 19. august). *Plog model of tourism*. [Figur].
<https://tourismteacher.com/mass-tourism/>
- Tarlow, P. E. (2004). Dark tourism. I *Niche Tourism*.
- United Nations. (2024). *Bærekraftsmålene*. <https://globalcompact.no/barekraftsmalene/>

Weissmann, E. (2024, 8. februar). *The Latest Trends in Adventure Travel*.

<https://www.travelagewest.com/Travel/Adventure-Travel/adventure-travel-trends>

Wiig, K. (2019, 7. juni). *Vulkanturisme på Island*.

<https://katharinasunikereiser.no/2019/06/07/hett-pa-island/>